སྐད་དེ་འགྱུར་ཆ་རང་། རྫོ་བའི་མེན་ཏོག་ཚོགས་ལ་ལུས་ཀན་ནི་སྟོན་འཆུག་བའི་རྫེས་སི་སྐོར་ལ།྇ རིག་ཟིན་ཡང་མོ

LANGUAGE CHANGE AND FOSSILISATION OF THE OLD TIBETAN *B*- PREFIX IN LADAKHI AND BALTI.[1]

Bettina Zeisler

ངས་རྒྱས་སི་སྨྲན་པའི་ཚོས་སི་ནང་ནི་(ནས་)། འཇིག་ཏེན་ལ་ཅི་ཆང་མ་ཐག་པ་མན་ནོག་ལོ། མོལ་པ་སང་། ཡང་སེམ་ཞན་(སེམས་ཅན་)ནི་རྫོ་ཏུ་(བརྫོ་བརླ)འགྱུར་རིན་འདུག།། ཡང་མི་གུན་ནི་ཆོས་(བཙོས་)ཀན་ནི་ཅ་ལག་ཆང་མ་འགྱུར་རིན་འདུག།། དེ་ནི་ཡང་མི་གུན་ནི་ཀོལ་(བཀོལ་)ཀན་ནི་སྐད་རང་ཟེར་ཟོ་(བཟོ)ཆང་མ་འགྱུར་རིན་ཐག་པ་མན་ནོག།། །། སྟོན་པའི་དུས་ལ་ཡོད་ཀན། དགའས་མེད་ཀན་ནི་སེམ་ཞན་ཆང་མ་ག་རྫག་ཕོང་(མཐོང་) བ། ནག་ཕ་མེད་ཀྱག་྇།། ཞི་ནང་(ཨིན་ནས་ཡང་)རྫོ་བའི་ག་ལུས་ཀན་ནི་རྫེས་ཡོད་ན། ཞི་(འདི་) སྟོན་པའི

As we learn from Buddhist teachings, nothing is permanent in our world. This is true for the appearance of sentient beings and plants as well as for cultural artefacts, including languages.

དུས་ལ་ཡོད་གནས་ནི་སེམས་ཚན་ནི་སྡུང་(དཔང་)པོ་འིན་
(ཨེན་)ནོག།། དེ་བོན་ཡིང་ལིཔ་ཁི་ནང་ང་པོ་སེལ་
(fossil) ཟེར་ར་ནོག།། མེན་ཏོག་གི་རྗེས་འིན་
ན། ལ་དྭགས་ལ། རྡོ་བའི་མེན་ཏོག། ཟེར་ར་
ནོག།། །།

དེ་བྲག་སྐད་རེ་རེ་ནང་ང་སྐྱོན་མའི་དུས་ནེ་ལུས་
གན་ནི་ཟེར་ཙོ་རྗིང་པ་ཡོད་ད་ནོག།། མདང་དེ་རིང་
ཏེ་སྐད་དེ་ཚོར་ནང་མ་ཐུན་(མཐུན་)ཏེ་སྐྱོན་མའི་སྐད་དེ་
ཚོར་རེ་སྡུང་པོ་འིན་ནོག།། དེ་བོན་ཡང་སྐད་དེ་པོ་
སེལ་ཟེར་ར་ནོག།། དེ་བྲག་གི་རྡོ་བའི་མེན་ཏོག་
ཚོག་ཤིག་གི་སྐད་དེ་པོ་སེལ་ལི་སྐོར་ལ་དགས་ཏྲག་
ཕད་(ཏྲགས་བཏད་) ཅིག་ཙོ་འད།། །།

མདང་དེ་རིང་དེ་བོན་པའི་ཡུལ་སྐད་ཚང་མའི་ནང་
ང་། ལ་དྭགས་སི་ཤམ་སྐད། པུ་རིག[2] པའི་
སྐད་ཡང་བལ་(སྟལ་) ཏེ་སྐད་དེ་སྐད་འགྱངས་(pro-
nunciation) སྡོང་བཙུན་སྐྲམ་པོའི་སྐུ་ཚེའི་དུས་
ལ་འབྲིས་གན་ནི་བོད་སྐད་ནང་ཐུན་གན་ཞིན་ནོག་ལོ།
ཁས་ལ་(མཁས་པ་) མང་པོའི་མོལ་ལ་རག།། དེའི
ཕིན་(ཕྱི་ལ་) སྐྱེན། སྐད་ད་ ⌈ སྐགཨད ⌉ (skat)
ནང་། སྐྱེ་རའ་(དཔེར་/དཔེ་སྨྲ་) ⌈ སཔ་ཨེ་ར་ཨ ⌉
(spera) ཚོར་ར་ནོག།། འེམ་ཚོགས་(ཕྱོགས་) ལ་
ཏྲའ་ ⌈ རྟ་ཨ ⌉ (rhta)། སྐྱེར་ལ་ ⌈ ཟབཡ་ཨར ⌉
(zbyar)། ཡང་ཕུ་གུན་ ⌈ ཕར་ཨུ་གཨུ ⌉
(phrugu) ཚོར་ར་ནོག།། ཡང་ཕུ་རིག་ནང་།
བལ་ཏི་སྟན་ལ་ཁྲག་བ་ ⌈ ཁར་ཨཀ ⌉ (khrak)
ནང་། གྲིའ་ ⌈ གར་ཨི ⌉ (gri) ཚོར་ར་ནོག།།
དེ་བྲག་སྟོན་མ་འབྲིས་གན་ནི་ཡི་གི་ཚང་མ་བལ་ཏི་སྐད་

[2] གྱེན་ལ་ ⌈ ཁཨན་ཨཀ ⌉ (khanak) མོལ་ལ་ནོག།། ཅིག་ཆ་ན་མཁན་རག་ནི་འགྱུར་ཏེ་ཆགས་གྱུག།།

[3] ཁ་ཅིག་གི་བུ་རིགས། ཁ་ཅིག་གི་པོད་རིགས་འབྲི་འ་མཛོད་ད་ནོག།། སྤུ་རྒྱལ་ལི་རིགས་ནི་སྨྲས་ཏེ། སྤུ་རིགས། གྱེན་པའི་སྐད་དེ་ནང་
ང་ ⌈ པ་ཨུ་ར་ཨི་ག ⌉ ལ་འགྱུར་ཀྱུག།། ངའི་མམ་ལ་རག།།

The development of the species is documented through imprints of now-extinct beings in the sediments of former lakes or oceans. These imprints are called *fossils*. In the case of flower-like fossils, people in Ladakh talk of 'stone flowers'.

Likewise, the various stages in the development of a language leave their imprints in so-called 'frozen' or 'fossilised' forms, i.e. forms that cannot be formed according to the actual grammatical or phonetic rules, but have been inherited from an earlier stage of the language.

In the following I want to give an example for the reconstruction of the development of West Tibetan, the varieties spoken in Ladakh and Baltistan.

It is commonly accepted that among all modern Tibetan varieties the pronunciation of the Balti and western Ladakhi dialects comes closest to the spelling of the 'original' Tibetan language as documented from the mid 7th century.

The complex consonant clusters at the beginning of a syllable are to a great extent retained, thus WrT (Written Tibetan) *skad* 'language' and *dpe-sgra* 'speech' are /skat/ and /spera/ even in Leh. Western Sham has still /rhta/ for WrT *rta*

དེ་ནང་ང་སྐད་འབེད་ང་ཚོག། ཡང་དོན་དག་གི་
ཕིན་འབྲིས་ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་གི་སྐད་མང་ཆེན་འབེད་
ང་ཚོག། ཝི་ནང་མ་འོངས་པའི་དུས། དུ་ལྟ་
བའི་དུས། ཡང་འདས་པའི་དུས་སེ་ཕིན་འབྲིས་
ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་ག་ནང་། དྲ། བ། མ། ན།
དག་ས་སྐད་མན་ན་འབེད་ང་མན་ཚོག། དེའི་
ཕིན་ཆེར་ ྩ྅ རྒྱལ་པའི་ཁས་པ། Shafer(1950/
51) ཡང་ Bielmeier (2004) ནིས་ (གནིས་) ྅ ྅
གའི་ཝི་ཆུག་ལོལ་པ། དུས་གསུམ་མི་ཕིན་ཀོལ་
ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་འཕར་ཚོགས་སི་བོད་སྐད་དེ་ནང་ང་
སོ་མ་སྐྱེ་སྟེ་ཕིན་ཏེ་ཝིན་ཀུག། ཝི་ནང་བལ་ཏི་
སྐད་དེ་ནང་ང་མན་ན་མ་སྐྱེབ་པ་སང་། བོད་དེ་
ཡུལ་སྐད་ནང་། སྟོན་མའི་འབྲིས་ཀན་ནི་ཚོས་
སྐད་པ་སང་བལ་ཏེ་སྐད་སྐྱེ་ང་ཝིན་ཀུག་ལོ།
ལོལ་ལ་རག། ༈༈

ཝི་ནང་དུས་གསུམ་མི་ཕིན་ཀོལ་ཀན་ནི་སྟོན་ ྅ ྅ ྅
འཇུག་བ་ནང་། མ། ན། ཆིག་ཆན་ཡང་
ག་ནང་། དྲ། སྟོན་མའི་དུས་ལ་ཡང་བལ་ཏེ་
སྐྱུན་ནང་། ལ་དག་ས་ལ་ཀོལ་ཏེ་ཝིན་ཀུག།
ང་འི་སམ་མ་རག། ཡུན་རིང་སོང་པ་སང་།
དོན་དག་གི་ཕིན་ཀོལ་ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་ག་ནང་།
དྲ། བ། མང་ཆེན་ལུས་སི། ཝི་ནང་བར་
བར་ལ་ཙ་ཕིག་ཞིག་འགྱུར་ཏེ་ཡོད་ཀུག།།། སྟོན་
འཇུག་མ་ནང་། ན། ཡང་དུས་གསུམ་མི་ཕིན་
ཀོལ་ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་ཚོང་མ་གུ་ལེ་གུ་ལེན་སྐད་མི་

'horse' (Leh /sta/), /zbyar/ for WrT *sbyar* 'summer' (Leh /yar/), /phrugu/ for WrT *phru-gu* child' (Leh /thrugu/), while Purik and Balti still have /khrak/ for WrT *khrag* 'blood' (Leh, Sham /thrak/) and /gri/ for WrT *gri* 'knife' (Leh, Sham /tri/).

However, this phonetic conservatism is only found with lexemes or the meaning parts of a word, but not with morphemes or the grammatical parts of a word. Thus the Old and Classical Tibetan grammatical prefixes of the verb indicating the temporal relation between an event and the utterance are missing in Balti and Ladakhi as well as in all other Tibetan varieties except the north-eastern ones. Thus, two western scholars (Shafer 1950/51 and Bielmeier 2004) have suggested that 'Western Archaic Tibetan', i.e. Balti, Purik, and western Sham, represents an early stage of Tibetan, where those grammatical prefixes had not yet developed.

The grammatical prefixes, however, must have been in use even in West Tibetan and must have disappeared from the language gradually, not without leaving some traces of their former presence. In many Tibetan varieties the Written Tibetan prefixes that are no longer pronounced word initially can be

྅ ཕྱིར།། སྐད་འབྱངས་སི་ཆེར་ལ་ཕྱི་འབྲིས་ཀན་ནི་ཆིག། ྑ ཕི ྒ འབིང་དགོས་ས་ཚོག།

ྀ གྱིན་སྐད་ལའི་སྟོན་འཇུག་གི་སོ་སྐད་ཡང་སྐད་འབྱངས་སུ་སོ་འབིང་རྒྱག་ས་ཚོག།།། དེ་མིན་ནི་ཝི་སྟོན་འཇུག་མན་ན་ཚོར་ར་མན་ཚོག།།།

ཕིང་ཚས་སོང་ཏེ་ཡོད་ཀྱག། ངའི་སམ་མ་རག།། ཅེའ་ཟེར་ན། མ་ཕིང་ཚས་ལ་ཚའི་ཚེག་གིས་ བར་བར་ལ་ཁོ་རང་དེ་སྟོན་མའི་ཡོད་ཀན་ནི་རྗེས་ལུས་ སད་ཀྱག།། སྟོན་མའི་ཡོད་ཀན་ནི་རྗེས་ག་རྒྱག་ག་ ལུས་སད་ཀྱག།། ཚོལ་ན། ཚོག་ཉིས་ཡོད་ན། ཡང་མགོ་མའི་ཚོག་རྗེ་འཇུག་མེད་ན། ཚོག་ཉིས་ ཟི་བར་ལ་སྟོན་མའ་ཡོད་ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་ད་རྡང་ ཚོར་ཚས་ལ་ཡོད་ངད་ཀྱག།། མང་ཆེའི་ཚོག་ཉིས་ གོ་སྟུས་ཚོག (compound) ཞིན་ནོག།།

འགྱངས་ཀའ་ལྟ་ན། ཕོད་ཞུང་དེ་ཡུལ་སྐད་མང་ ཕོའི་ནང་ང་ ⌠ཚའུ ⌡ (cu) ནང་ ⌠ཤའི ⌡ (ši) སྤུ་ན། ⌠ཚུལ-ཤའི ⌡ (cup-ši) ཡོང་ང་ ནོག། ⌠ཤའི ⌡ (ši) ནང་ ⌠ཚའུ ⌡ (cu) སྤུ་ ན། ⌠ཤའིཔ-ཚའུ ⌡ (šip-cu) ཡོང་ང་ ནོག།། ཚོག་ཉིས་སི་བར་ལ་སྟོན་འཇུག་གི་སྐད་ སལ་(གསལ་)ཕོ་ཚོར་ར་ནོག(Shawe 1894ནང་

Koshal 1979: 31)།།   །།

    དེ་རྒྱག་གི་སྟོན་མའི་དུས་སི་སྟོན་འཇུག་བ་ནང་ མ། འའི་སྐད་སལ་ཕོ་འབེད་ཀན་ནི་སྲུས་ཚོག་མང་ ཕོ་ཡོང་ནོག།། སྟོན་འཇུག་འ་ཚ་ཕིག་འགྱར་ཏེ་ སྲུ་སྐད་སོང་ཏེ་ཞིན་ཀྱག།། ཞི་ད་རྡང་འབེད་ཀན་ ནི་སྟོན་འཇུག་མ་ནང་། འ་མང་ཆེའ་དོན་དག་གི་ ཕིའ་གོལ་ཀན་ནི་སྟོན་འཇུག་ཞིན་ནོག།། ཞི་ནང་ སྟོན་འཇུག་བ་ཕེད་(ཕྱིང་) ཕོ་དོན་དག་གི་ཕིའ་ ཕེད་ ཕོ་དུང་གསུམ་སི་ཕིའ་གོལ་ཀན་ཞིན་ནོག།།   དེ་ ཚང་མ་སྟོན་མའི་ཚོག་ནང་ཉམས་ཉམ་ཏུཔོ་སོང་ཏེ། སྟོན་མའི་ཚོག་གི་རྗེས་འཇུག་ཚོགས་ལ་འགྱར་ཏེ་ཞིན་

heard at syllable boundaries and thus in bound word forms, provided the preceding syllable ends in a vowel. This 'revitalisation' of mute lexical prefixes was first observed in Central Tibetan compound forms of numbers, e.g. WrT *bcu* '10' and WrT *bži* '4' pronounced as /cū/ and /ši/ become /cūpši/ '14' and /šipcu/ '40'. This feature can also be observed in the Ladakhi dialects (cf. Koshal 1979: 31).

Besides in compound numbers, the Written Tibetan nasal prefixes *m-* and *ḥ-*, which have become mute in word initial position, can frequently be heard at syllable boundaries of compounds in Ladakhi (Shawe 1894; Koshal 1979: 32). Similarly the mute *b-* prefix can be heard at syllable boundaries of compounds (Shawe 1894; he gives only one example).

In the course of time, the prefix *ḥ-* (originally a voiced velar fricative) was pronounced as an unspecified, often homorganic nasal (/ŋ-/, /n-/, or /m/). In most cases, the nasal prefixes *m-* and *ḥ-* originally had a purely lexical function, while the *b-* prefix can be found in half of all instances as an originally lexical prefix and in the other half as an originally grammatical prefix. All prefixes shifted their position and became attached to the preceding syllable as if they were suffixes. In the following I will present a

ཚོག།། ॥ དཔེར་ན།
(སྐུབས་མིང་ངེ་ཐིའ་མཛོག་མལ་གཉིགས་སང་ལེ།)

selection of examples (for all abbreviations see end of article):

Lexicalised nasal prefix (དོན་དག་གི་ཐིའ་ཀོལ་གན་ནེ་སྟོན་འཇུག་མ་ནང་། ན།)

– ཁ་མཆུ་ *kha-mchu* 'beak, bill':
  RAM, HAM, HML, CEM, LEH, LEH2 /kha**m**-chu/, SAS, DOM, ACH, GARK, ARA, BAL (SPR) /kha**m**-cu/.

– རྒྱ་མཚོ་ *rgya-mtsho* 'sea, ocean' or 'river':
  Shawe (1894: 13 for names), Koshal (1979: 32) /gya**m**-tso/, HAM /gyatsho/ ~ /gya**m**-tsho/ CEM /gyatso/ ~ /gya**m**-tso/, LEH2 /gya**m**-tso/, SHA, LEH, SAS /gya**m**-tsho/, GARK /gya**m**-tsho/ ~ /rgya**m**-tsho/, ARA /gya**m**-tsho/ ~ (less frequently) /trhe gyatsho chenpo/ 'sea, ocean'; DOM /rgya**m**-tsho/ 'lake', /trhi gyatsho chenmo/ ~ /trhi rgya**m**-tsho chenmo/ 'sea, ocean'; ACH /rgya**m**-tsho/ 'river', /rgyatsho/ 'sea, ocean'; CIK-He /gya**m**-tsho/ ~ /rgya**m**-tsho/ 'river'; TUR /ʳgya**m**-so/ 'river', /ʳgyaso/ 'sea', BAL (SPR), KPL /rgya**m**-tsho/ 'river'; but RAM /gyatsho (chenmo)/ ~ /rgyatsho/, HML /ɦijatso/, GYA /gyatso/ 'sea, ocean'.

– ཆུ་མགོ་ *chu-mgo*, lit. 'head of water':
  GYA, SAS /chu**ŋ**-go/, HML, KHAL, LEH /chu**m**-go/ 'beginning of water (first wave)', LEH also 'land at the beginning of a river, near the mountain'; DOM /chu**ŋ**-go/ 'beginning of water (first wave)' in contrast to /chu**m**-go (khor)/ '(place around) the beginning of a river'; SHA /chugo/ ~ /chu**ŋ**-go/, GARK /chu**m**-go/ 'land at the beginning of a river' (also used as a loan in Brokskat) in contrast to /chugo/ 'beginning of the water'; ACH /chu**m**-go/ 'beginning of the water, beginning of a canal, upper part of river'; but ARA /chugo/ 'beginning of the water'; BAL (SPR) /chugo/ 'first fields to receive water supply'.

– ཆུ་མཇུག *chu-mjug* 'end of the water':
  HML, SHA, KHAL, DOM, ACH, ARA /chu**m**-juk/ 'remaining part of the water', ACH also 'end of a canal'; LEH /chu**n**-juk/, GARK /chu**m**-žuk/ 'land at the lower part of the river' (also as a loan in Brokskat), DOM /chu**m**-juk khor/ 'place around the end of a river'.

– ཆུ་འཛོམ་ *chu-ɦdzom* 'confluence':
  GYA, DOM, ARA /chu**n**-dzom/, but SHA, LEH /chudzom/, GARK /chudzoms/.

— རྫུ་འཕྲུལ་ *rdzu-ḥphrul* 'magic, supernatural':
RAM /zum-thrul/, SAS /rzum-trhül/, KHAL (Kesar) /rdzuphrül/ ~ /dzutrhül/ ~ /rzum-phrül/ ~ /dzum-trhül/, DOM /rdzum-phrül/, GARK /rdzum-trhül/; but HAM /dzuthrul/ ~ /rdzuthrul/, GYA /dzutrül/, SHA, CEM /zutrül/, LEH /zothrül/, ARA /rdzuthrül/.

— ཤ་འབུ་ *ša-ḥbu* 'maggot':
HML, GYA, GARK /šam-bu/, SHA /çam-bu/; but HAM /šabu/, LEH, SAS, KHAL, DOM /šabutsik/.

— ས་འགུལ་ *sa-ḥgul* 'earthquake':
Shawe (1894: 14) /sam-gul/ ~ /saŋ-gul/, RAM, HAM, SAS, DOM /sam-gul/, GYA, SHA, CEM, LEH, LEH2, ARA /saŋ-gul/; but GARK, BAL (SPR) /sagul/.

— ས་མཚམས་ *sa-mtshams* 'border, frontier':
RAM, GYA, CEM, HML, SHA, ARA /san-tsam/, LEH, SAS, DOM /san-tshams/, HAM, LEH2 /sam-tshams/. ... ...

Morphologically relevant nasal (དུས་གསུམ་མི་ཐིའ་ཀོལ་གན་ནི་སྟོན་འཇུག་མ་ནང་། ན།)

— ཁ་འདོན་ *kha-ḥdon* 'by heart':
HAM, GYA, SHA, CEM, LEH, LEH2 /khan-don/, ACH, GARK (heard), ARA /kham-don/; cf. DOM /kham-don/ 'morning prayer (performed without looking into the text)'.

— མགོ་འཁོར་ *mgo-ḥkhor* 'head-turning, dizziness':
HAM /gokhor/ ~ /gom-khor/ 'dizziness, confusion'; RAM /gom-khor/ 'accident'; GYA /γokhor/ ~ /γom-khor/, CEM /gokhor/ ~ /gom-khor/, IGU, LEH, LEH2, SAS, DOM, ACH, GARK /gom-khor/, TUR /goŋ-khor/ 'dizziness, confusion'; ARA /gom-khor/ 'puzzling, unclear'; SHA /gom-khor/ 'dizzy' in contrast to /gokhor/ 'confusing'.

— འདྲ་འདྲ་ *ḥdra-ḥdra* 'equal':
RAM, HAM, GYA, SHA, CEM, LEH, LEH2, SAS, KHAL (Kesar), DOM, PUR (Bailey 1920: 37), CIK-He, GARK, ARA /dran-dra/, but BAL (SPR) /dradra/.

— རྡོ་འཆང་ *rdo-ḥchaŋ* 'stone:
HAM /dom-caŋ/ ~ /rdom-caŋ/, GYA (old people's speech) /dom-cha/ 'stone', SHA /dum-ca/, LEH /dom-caŋ/, SAS /rdom-chaŋ/ ~ /rdoam-chaŋ/, DOM /rdoam-chaŋ/, ACH, ARA /rdom-chaŋ/

'carriable stone' (cf. JÄK /do**m**-chaŋ/ *rdo-ḥchaŋ* 'a stone of such a size as may be grasped by the hand' and the OT/CT verb *ḥchaŋ | bcaŋs | bcaŋ | choŋ(s)* 'to keep in one's hand'). ... ...

Lexicalised labial prefix (དོན་དག་གི་ཐིব་ཀོལ་ཀན་ནི་སྨོན་འཇུག་བ།)

– བཀའ་བཀྱོན་ *bkaḥ-**b**kyon* 'undesirable order, scolding (hon)':
Shawe (1894: 13) /ka**p**-kyon/ (cf. also JÄK), HAM /ka-kyon/ ~ /ka**p**-syon/ (?), CEM /ka**p**-kyon salce/ 'criticise (hon)'; GYA, STOK (Kesar), SAS, DOM, ACH /ka**p**-kyon/ 'critics (hon)', LEH /ka**p**-kyon/ 'advice of an oracle (hon)'; SHA, ARA /ka**p**-kyon/ 'critics, advice (hon)'.

– ཁེབཟང་ *khe-**b**zaŋ* 'profit':
HAM, LEH /khe**b**-zaŋ/ 'profit', IGU /khe/ or /khe**p**-saŋ/ 'profit'; GYA /khe**b**-zaŋ/ 'very cheep', SAS, DOM, ACH /khe**b**-zaŋ/ 'cheep'; ARA /khe**b**-zaŋ/ 'cheep, benefit'; LEH2 /khe**b**-zaŋ/ 'serves you right'.

– གྲུབཞི་ *gru-**b**ži* 'square':
HAM /tru**b**-ži/, GYA /tr**u**p-ži/, IGU /truži/ ~ /tru**b**-ži/, CEM /tru**p**-ži/, LEH2 /tru**p**-ži/ ~ /tru**b**-ži/, STOK (Kesar song) /tru-lu**b**-ži/, i.e. /tru**b**-ži/, SHA, LEH, SAS, DOM, ACH, ARA /tru**b**-ži/ 'square'; GARK /tru**p**-ži/ ~ /tru**b**-ži/ 'brick-like stone' .[6]

– རྔ་བཙའ་ *rŋa-**b**tsaḥ* 'havest' (cf. JÄK *btsaḥ* 'bring forth'):
GYS, SHA, CEM, LEH /ŋa**p**-sa/, SAS, DOM, ACH, TUR, GARK /rhŋa**p**-tsa/, ARA, Kargil (according to GARK) /rhŋa**p**-sa/.

– འོ་བརྒྱལ་(བརྒྱལ་) *ḥo-**b**gyal (-brgyal)* 'difficulty, trouble (hon)':
HAM, SHA, CEM, LEH, LEH2, SAS, KHAL, DOM, ACH, ARA /o**b**-gyal/, GYA /ɦo**b**-gyal/, LLV འོབརྒྱལ་ *ḥo**b**-rgyal*.

– རེ་བཞི་ *re-**b**ži* 'frame of a door or window':
HAM, HRD /re**b**-ži/, GYA, IGU, CEM, SAS, DOM, ACH, GARK, ARA /ri**b**-ži/ 'frame of a door or window' (ARA only rarely used) .

– ཧ་བགོད་ **ha-**b**god* '(loud or wild) laughter':[7]
RAM /ha**b**-ɣot/ 'laughter'; GYA /ha**v**-got/ 'loud laughter, heartily'; SHA /ha**b**-got/, LEH /ha**b**-got/ ~ /ha**v**-got/, SAS /ha**v**-rgot/

---

[6] The realisation as /pž/ is most probably due to the elicitation context, in normal speech there should be voicedness assimilation either as /bž/ or as /pš/.
[7] The 'correct' spelling would be ཧརྒོད་ *hargod* or ཧགོད་ *hadgod* (JÄK), but the spelling བགོད་ *bgod* seems to be attested for the simple word 'laughter', cf. TETT. The asterisk * is used here for a hypothetical or reconstructed form, but according to linguistic conventions it will also be used in the following for forms that are not used.

'laughter'; DOM /ha**b**-rgot/ 'loud, aggressive laughter (not coming from the heart)', ACH /ha**v**-rgot/ 'senseless laughter'; TUR /ha**v**-got/ 'laughter that does not come from the heart', LLV དུབ་རྒོད་ *hab-rgod* 'wild laughter'; but GARK heard /har-gotcas/ 'lough'. … … …

Morphologically relevant labial (དུས་གསུམ་མི་ཕྱེད་ཀོལ་ཀན་ནེ་སྒྲོན་འརྒུག་བ།)

— མགོ་བསྐོར་ *mgo-**b**skor* 'turning so the head':
RAM, HAM, Shawe (1894: 14), LEH, SAS, KHAL, DOM, ACH, ARA, TUR, DRS /go**p**-skor/, GYS /γo**p**-kor/, SHA /gohor/ ~ /go**p**-hor/, GARK /gu**p**-skor/ 'deceit', plus /taŋ/ 'deceive'.

— ཆུ་བཙོས་ *chu-**b**tsos* 'barley or wheat flour of boiled grain':
HAM /chu**p**-tsos/, HML, GYA, IGU, SHA, CEM /chu**p**-tse/, DOM /chu**p**-tsos/ 'mixture of roasted barley and the left-over from *chaŋ* (/baŋma/)', LEH /chi**p**-tsos/ 'fried grain that has been washed and left for sprouting'; GARK /chi**p**-tsos/ 'fried food'; DRS /chu**p**-tsos(i kholak)/ 'barley soaked in water, roasted when half dry, and ground into flour', 'pap made out of this flour', SAS, KHAL, ACH, ARA /chu**p**-tsos/ 'anything boiled in water', HRD /chu**p**-tsos/ 'dried vegetable put into boiling water (in order to get rid of insects etc.)'.

— ཆུ་བསིང་/བསིག་ *chu-**b**siŋ/-**b**sig* 'letting sink, settle (for separation)':
DRS /chu**p**-sik/; DOM /chusiŋ/ ~ /chu**p**-siŋ/, but SHA /chusik/ ~ /chusip/, GYS /chusiŋ/.

— ཉོ་བཚོང་/བཙོང་ *ño-**b**tshoŋ* [8] ~ -**b**tsoŋ 'shopping, trade, commerce':
HAM, LEH, LEH2, DOM, ACH /ño**p**-tshoŋ/, GYA, SHA /ño̱**p**-tsoŋ/, CEM /ño**p**-tsoŋ/, SAS /ño**p**-tshoŋs/ 'shopping'; ARA /ño**p**-tshoŋ/ 'trade'; but GARK /ñotshoŋ/ 'shopping'.

— རྡོ(བ)བཅགས་ *rdo(ba)-**b**cags* '(artificially) broken stone':
GYA /do**p**-cak/ ~ /doᵃ**p**-cak/, LEH /do**p**-caks/, SAS, DOMb, ACH, GARK /rdoa**p**-caks/, ARA /rdo**p**-cak/ TUR /rdo**p**-cak/ 'those who break the stones for the houses'; but HML /ðoacak/, SHA /doacak/ 'broken stone'; SAS, ACH, GARK, ARA /rdoa cakhan/, HRD /rdoa-cak/, DRS /rdoa cakpa/ 'stone breaker'.

— རྡོ་བཅོད་ *rdo-**b**chot*, 'able to cut stones' (name of Kesar's sword):
GYA (Kesar songs) /do**p**-chot/ ~ /doᵃ**p**-chot/ or /do**p**-chose raldri/, SAS /rai rdo**p**-cat/, /rai rdo**p**-chot/, KHAL (Kesar) /rdo**p**-cot/, DOMb /rdo**p**-chot/, GARK (Kesar) /rdo**p**-cotme ragi/ 'able to cut

---

[8] Such spellings are known from Old Tibetan.

stones'; but SHA (in Kesar story) /dochot/, STOK (Kesar) /docotme raldri/, cf. LLV རྡོཆོད་ *rdochod.*

– རྡོ(བ)བདེད་ *rdo(ba)-bded* 'stoning, persecution in order to stone':
GYS /do**p**-tet/, SAS, DOM, ACH, GARK /rdoa**b**-det/; ARA /rdo**p**-tet/ 'chasing somebody by throwing stones' (DRS could think of /rdoa**p**-tet/, but is not sure whether this is not from the Kargil dialect); but SHA /dotet/, LEH /doatet/.

– རྡོབབརྩིགས་ *rdoba-brtsigs* 'stacking, staple of stones, built of stones':
GYS /do**p**-sik/ ~ /doᵃ**p**-sik/, DOM /rdoar-tsiks/ ~ /rdoa**p**-rhtsiks/, GARK /rdoa**p**-rhtsiks/, ARA /rdortsik/ ~ /rdo**p**-rhtsik/; but HML /ðoasik/, SHA /dorsik/, LEH /doartsik/, HRD /rdoarhtsik/, SAS, ACH, DRS /rdoarhtsiks/ (but, according to DRS, possibly with /-p-/ in the Batalik area or Ciktan).

– སྣབཅད་/རྣབཅད་ *sna/rna-bcad* 'nose/ear cutting':
GYS /na**p**-cat/ 'cutting of the nose (a punishment)' in contrast to /nacat/ cutting of the ear (a punishment)'; SHA /na**p**-cat/ 'someone, whose nose is cut' in contrast to /nam-cat/ 'someone whose ear is cut'; DOM /snacat/ ~ /sna**p**-cat/ 'someone with too short a nose' used as a nick name; SAS, ACH /sna**p**-cat/ 'broken or cut nose, someone having such nose'; DRS /rhna**p**-cat/ 'someone with a short or cut nose' in contrast to /rhnacat/ 'someone whose ear is cut'; but LEH /nacat/ 'nose cutting' or 'ear cutting'.

– མི་བསད་(ཁི་བསད་) *mi-bsad (khi-bsad)*:
GYA /mi**p**-sat (khi**p**-sat)/ ~ /misat (khisat)/ 'habitual murderer' in contrast to /misat (khisat)/ 'murderer'; [9] SKY, ACH /mi**p**-sat/ 'one who has killed, murder', GARK /mi**p**-sat(pa)/ ~ /mi**p**-sot(pa)/ *mi-bsod(pa)*, DRS /mi**p**-sat/ 'murderer, killer'; but LAD (RAM) /misat/ 'murder'; SHA, LEH, SAS, DOM, HRD, ARA /misat/ 'murderer, killer'; TUR /misat khisat/ 'killing, trouble making'.

– ཟབཐུང་/བཏུང་ *za-bthuŋ ~ za-btuŋ* 'food':
RAM, BAL (SPR) /za**p**-thuŋ/, 'food management, catering'; GYA, SAS, DOM /za**p**-thuŋ/ 'eating and drinking', LEH2 heard /za**p**-tuŋ/; but HAM (*bzaḥbtuŋ*), HML, SHA, LEH, GARK, HRD, TUR /zathuŋ/.

– བཟོབལྟ་ *bzo-blta* 'appearance':
HAM (*bzolta*), GYA, SHA, CEM /zo**p**-ta/, LEH, DOM /zos-ta/ ~ /zo**p**-

---

[9] Originally, the first meaning was given only in the form with -*b*-.

sta/; but LEH2, SAS, CIK-He, GARK, HRD, DRS, TUR /zos-ta/, ARA /zo-sta/ ~ /zos-ta/ 'appearance'.

– འོ་བཙགས་ *ḥo-btsags* 'milk-sieve':
GYS /ḥop-tsak/, SAS, KHAL, DOM, ACH, TUR /op-tsaks/; but SHA /ḥo-tsak/, LEH /om-tsaks/, GARK /utshaks/, ARA /otsak/, DRS /otsaks/.

– ཤ་བཙོས་ *ša-btsos* 'boiled meat (inner organs)':
GYA /ša**b**-tse/; SAS, DOM, ACH (not sure), ARA (not very common) /ša**p**-tsos/ 'boiled meat'; but SHA /çatse/, LEH, HRD /šatsos/ 'boiled meat, meat ready to be eaten'.

– ཤ་བཚོང་པ་/བཙོང་པ་ *ša-btshoŋpa* ~ *ša-btsoŋpa*:
RAM, HAM /ša**p**-tshoŋpa/ 'meat seller, butcher'; GYS /ša**p**-tsoŋkan/, SHA /ça**p**-tsoŋba/, CEM /ça**p**-tsoŋ/, LEH, ARA /ša**p**-tsoŋpa/, LEH2 /ša**p**-tshoŋ/, SAS, DOM, ACH, HRD /ša**p**-tsoŋspa/, GARK /ša**p**-tsoŋs/, DRS (possibly borrowed from Kargil) /ša**p**-tsoŋs(pa)/, TUR /ša**p**-tshoŋs/; ACH, DRS /ša**p**-tshoŋ/ 'trade in meat'. ... ...

མི་མང་པོའི་ཚོལ་ལ་རག། ང་ཞའི་(ང་ཆགགི་) ཡུལ་
སྐད་དེ་ནང་ང་དེ་རྱག་ཟེར་རངོག།། ཝེ་ནང་ལ་སེལ་
ལི་སྱི་རའི་ནང་ང་དེ་རྱག་ཟེར་མི་དགོས།། ཙེའ་
ཟེར་ན། མེ་མེ་ལ་མ་གུན་ནི་ཚོས་སེལ་ན། སྒོན་
འདྱག་ཚང་མེ་སྐྱད་ཕེང་ང་མཟོད་ད་མན་ཚོག་ལོ།
དེ་རྱག་ཚོལ་ལ་རག།། ངའི་སེམས་ལ། ཆོས་སྐྱད་
དེ་ནང་ང་སྱོན་འདྱན་འདྱིས་ཏེ་ཞིན་ན། སྱོན་འདྱག་
ཕེང་གན་ནེ་སྱེ་ར་བཟེན་བའི་སྱེ་ར་ཞིན་ཏོ་(འགོ)།
ངའི་སམ་ས་རག།། ॥

ཡང་ཞམ་སྐྱད་དེ་ནང་ང་། གལ་ཏེས་ལས་
སི་ཚིག་ག་(verb) གོ་བའི་སྐྱད་འབོལ་མོ་(initial
voiced consonant) ཡོད་ན། འགགག་ཚིག་
(negation word) མ་ནང་། མིའི་རྟེན་ན་སྱོན་
འདྱག་འ་ས་ལ་པོ་འབེད་ང་རངོག།། ཤར་ཚོགས་ནང་།
བོད་ལ་འགགག་ཚིག་མིའི་རྟེན་ང་མི་ནེ་དེ་རྱག་ཚོར་ར་
མན་རངོག།། དཔེར་ན། ཤམ་སྐྱད་དེ་ནང་ང་
ʃ མ‍ཨི ˥(mi) ནང་ ʃ དྲཨ ˥(dra)སྱ་ན།

Many people would state that the feature described is found in their home dialect, but that it should not be there in the 'real' language. The reason given is that monks do not pronounce prefixes when reading religious texts. I would think, however, that if prefixes are written in Classical Tibetan, their pronunciation would, in fact, constitute the only 'true' language.

The nasal prefix *ḥ-* also occurs frequently in negated verb forms when the initial is voiced, e.g. /mi/ + /dra/ (WrT *ḥdra*) 'similar' > /mi**n**-dra/ 'not similar, special', /ma/ + /but/ (WrT *ḥbud*) 'fall' > /ma**m**-but/ 'did not fall'. With respect to the negation particle *mi*, this feature can be found in the central Tibetan, as well as in all Ladakhi dialects.

᠌᠌᠌᠌᠌᠌

⌠ མ᠌ཨིན་དྲས ⌡ (min-dra) ཡོང་ང་ནོག།

⌠ མ᠌ཨ ⌡ (ma) ནང་ ⌠ བཨུད ⌡ (but) སྐུ་ན།

⌠ མ᠌ཨམ-བཨུད ⌡ (mam-but) ཡོང་ང་ནོག།།

ཡུལ་སྐད་ཁ་ཅིག་གི་ནང་ང་ནི་ཙུག་གི་འབྱེད་ཀན་ནི་
སྤྱོན་འཇུག་འ་མང་པོ་ཡིལ་ཏེ་ཡང་ཚོས་སྐད་དེ་ནང་ང་
སྤྱོན་འཇུག་མེད་ཀན་ནི་ལས་སི་ཚིག་གི་ཐིན་ཀོལ་ལ་
ནོག།། ‖

᠌᠌᠌ དཔེར་ན།   ཙི་ལོ་༡༩༩༦འབོར་ཁལ་སིའི་མི་
མིའི་ཕད་(ཕད་)ཀན་ནི་ཀི་སར་རི་དྲངས་(སྐྱངས་)ནི།

With respect to the negation particle *ma*, it seems to be restricted to the western Sham dialects. In some of these dialects the nasal prefix was generalised and appears before all voiced initials, whether the verb had an original nasal prefix or not (cf. Zeisler 2004: 612, isogloss 10). Cf. the following examples from the Kesar epic, as recorded in Khalsi 1996.

Negation marker *mi* (འགག་ཚིག་མི་)

– /miŋ-gor/ མི་འགོར་ *mi-ḥgor* '(I) will not be late'

– /min-duk/ ~ /minuk/ མི་འདུག *mi-ḥdug* 'is not (there, visual experience)'

– /mim-ba/ མི་*འབ *mi-*ḥba* (< མི་བྱ *mibya*) '(I) will not do'

– /min-dzemskhancik/ མི་འཛེམས་ཁན་ཅིག *mi-ḥdzemskhancig* 'one that is not avoiding'

Negation marker *ma* (འགག་ཚིག་མ་)

– /maŋ-gat/ མ་*འགད *ma-*ḥgad* (< མ་དགད *madgad*) 'didn't like'

– /maŋ-gaŋsok/ མ་*འགང་ཚོག *ma-*ḥgaŋtshug* (< མ་གང་ *magaŋ*) 'was not filled'

– /man-jiks/ མ་འཇིགས་ *ma-ḥjigs* 'was not afraid'

– /man-drik/ མ་འགྲིག *ma-ḥgrig* 'was not right'

– /man-drupa/ མ་འགྲུབ་པ *ma-ḥgrubpa* 'not having accomplished'

– /man-drülba/ མ་འགྲུལ་བ *ma-ḥgrulba* 'not walking'

– /mam-but/ མ་འབུད་ *ma-ḥbud* 'did not fall'

– /mam-bana/ མ་*འབན་ *ma-*ḥbana* (< མ་བྱ *mabya*) 'if (you) will not do'

– /mam-borskhantsokle/ མ་འབོརས་ཁན་ཚོག་ལེ་ *ma-ḥborskhantshugle* 'was not put down'

᠌᠌᠌᠌᠌᠌᠌

འི་ནང་འགག་ཚིག་གི་ཇེང་ན་སྤྱོན་འཇུག་བ་མན་ན᠌᠌
ཡོང་ཆེས་མན་ནོག།།   བདེན་བ་ཡོང་ཆེས་མན་
ནོག་ག།། ‖
འགྲོ་མ་རང་འི་ཙུག་ཤེས་དགོས་ས་ནོག།།   ཕུ་རིག་

By contrast the grammatical prefix *b-* is never found in negation – or is it?

One should know that in the Purik and Balti dialects the expression for prohibition has

ནང་། བལ་ཊི་སྐད་དེ་ནང་ང་། ཞི་ལས་པོ་ཙ་
མི་དགོས། ཟེར་ན། འགག་ཚིག་མ་ནང་ནུམ་པོ་
སྒྱུལ་ཚིག་ཀོལ་ལ་རོག།། བོད་སྐད་ནང་། ལ་
དྭགས་སི་སྐད་དེ་ནང་ང་ད་ལྟ་བའི་ཚིག་ཀོལ་ལེ།
⌐ མཨཆཨ ⌐ (macha!)། ⌐ མཊཨང ⌐
(mataŋ!) མོལ་ན། ཕུ་རིག་པ་ནང་། བལ་
ཊི་པ་གཨ་ནེ ⌐ མཨསཨོང ⌐ (masoŋ!) །
⌐ མཨཊོང ⌐ (matoŋ!) མོལ་ལ་རོག།། །།
    དེ་སྨྲད་པ་སང་། མད་འའ་ལྗགས་གཨ་ནེ
འགྲོག་པའི་ཆིག་ཊཨ་ནེ་ཕུ་རིག་གི་སྟྲེ་ར་ཊང་ན།
སེམ་ཨན་སད་(བསད་) མི་དགོས། ཟེར་གཨན་བའི
ཕིན་ ⌐ མཨསཨོཊ ⌐ (masot!) ཟེར་ཆེས་ཊུ་འབོར་
འང་། ⌐ མཨཔསཨོཊ ⌐ (map-sot!) ཡང་
⌐ མཨཔསཨོཊཨང ⌐ (map-sodaŋ!) མོལ་ལ་
རོག།། ཞི་བའི་སྐད་འབྱེད་གཨན་ནེ ཟེར་ཚོ་མཨ་[20]
ཡཨ་ཚཨན་(ཡ་མཚན་)ཆིག་ཚོ་ར་མི་རག་ག།། དེ་
ནང་ ⌐ མཨཔསཨོཊ ⌐ (map-sot!) ཟེར་གཨན་བའི
ཟེར་ཚོ་ཆིག་ཆིག་པོ་མི་ནེ་སྟོན་འཇུག་བའི་སྐད་མན་ན་
ཚོར་ར་མན་རོག།། ⌐ མཨཆཨོཀ ⌐ (macok!)
ཟེར་ཊེ། ⌐ *མཨཔ-ཙཨཀ ⌐ (*map-cok!)
ཟེར་ར་མ་རོག།། ⌐ མཨཆཨོཊ ⌐ (macot!)
ཟེར་ཊེ། ⌐ *མཨཔ-ཙཨོཊ ⌐ (*map-cot!)
ཟེར་ར་མ་རོག།། ⌐ མཨཊུཨོཔ ⌐ (ma-top!)
ཟེར་ཊེ། ⌐ *མཨཔ-ཊཨོཔ ⌐ (*map-top!)
ཟེར་ར་མ་རོག།། ⌐ མཨཙཨོས ⌐ (macos!) ཟེར་
ཊེ། ⌐ *མཨཔ-ཙཨོས ⌐ (*map-cos!) ཟེར་
ར་མ་རོག།། ཡང་ ⌐ མཨཨཤཨོཊ ⌐ (mašot!)
ཟེར་ཊེ། ⌐ *མཨཔ-ཨཤཨོཊ ⌐ (*map-šot!)
མན་ན་ཡོང་ང་མན་རོག།། །།

[20] ཆིག་ཆན་ན་མ༹ངས་ནེ་སྨྲས་ཀྱས་ཀྱག།།

been assimilated to the expression of command, while in all other Tibetan varieties, the command form cannot be used for prohibitions. Instead, the present stem has to be used, thus the regular Ladakhi prohibition is /macha!/ (WrT *macha*) 'don't go' or /mataŋ!/ (WrT *mabtaŋ* < OT *magtoŋ*) 'don't give', whereas in Purik and Balti it is /masoŋ!/ (WrT *masoŋ*) or /matoŋ!/ (WrT *mabtoŋ* < OT *mathoŋ*).

But when the bilingual Aryans of Dah speak the Ciktan Purik dialect, they not only say /masot!/ 'don't kill', they even say /ma**p**-sot!/ or /ma**p**-sodaŋ!/ (WrT *mabsod* < OT *masod*). Surprising as this pronunciation may be, the verb /sat/ 'kill' is apparently the only verb where the prefix remains. It does not appear with the verbs /cak/ 'break': /macok/; /cat/ 'cut': /macot/, /tap/ 'throw': /matop/, /co/ 'construct': /macos/, and /šat/ 'tell': /mašot/.

One may argue that a single expression is not enough for the reconstruction of language development. But as in evolutionary biology, we must be content with what we find in the sediments of language history. When reconstructing the evolution of animals, we cannot always hope to find plenty of skeletons, we are quite lucky if we find a single bone. As fragmentary as the

ཅིག། ཆ་ན་ནེ་(ཅིད་) རང་དེ། ཟེར་རྗོ་ཅིག
ཅིག་པོ་མེ་ནེ་མེད་ན། སྤྱོན་མའི་དུས་སི་སྒྱེ་རའི་
ྲུང་པོ་མེད་ཀྱག། མོལ་ལད་དོ།། ཞེ་ནང་སེམ་
ཕན་ནི་སྒྲུག་ཅད་ཚོགས་ཚོན། རྟེའི་ཀ་ལུས་ཀན་
ནི་རྗེས་མང་པོ་ཐོབ་ཚས་རེ་བ་ཐང་མི་དགོས།།
པོ་སིལ་ཅིག་ཅིག་པོ་ཐོབ་ན། མ་ན་སོ་དེ་(བམོད་
བད་) ཅན་ཡོང་ང་ནོག།། དེའི་ཕིན་དགས་ཟེར་རྗོ་
ཅིག་ཅིག། རྗེས་ཅིག་ཅིག། ྲུང་པོ་ཅིག་ཅིག
མེ་ནི་མེད་ནང་། ྲུན་དག་ཚོ་སྒྱེ་ཡང་གོང་མལ་
སྤྲུན་ཀན་ནི་སྲུས་ཆོག་ལ་ལྤ་ན། དེ་ནི་སྤྱོན་མའི་
དུས་ལ་སྤྱོན་འཇུག་བ་ནང་། མ། ན། བལ་དེ
ནང་། ལ་དྲགས་སི་སྐད་དེ་ནང་ང་ཀོལ་དེ་ཞིན་
ཀྱག། ངའི་སམ་མ་རག།། ༎

ཡང་འཕྲོག་སྐད་དེ་སྐྱེ་ར་ནི་མཇུག་སྤུ་ཞིག་(སྤུས་
ཅིག) འབེང་ང་ནོག།། འགྲོ་མ་རང་བལ་དེ་ནང་།
ལ་དགས་སི་སྐད་དེ་ནང་ང་སྤྱོན་འཇུག་བ་ཡང་ཆོས ···
སྐད་དེ་ཆོགས་ལ་འདས་པའི་དུས་ལ་ཀོལ་ཀན་ཞིན ···
ཀྱག།། ཞི་ནང་དུས་རིང་པའི་ནང་ང་ནི་སྤྱོན་འཇུག
བའི་ཕིལ་དེ་ཡང་ད་ལྤ་བའི་དུས་ལ་ཡང་སྤུལ་ཆོག་ག
ཀོལ་དེ་ཞིན་ཀྱག།། ངའི་སམ་མ་རག།། དེའི
ཕིན་ད་ལྤ་བའི་དུས་ཆོག་གི་མགོའི་པོལ་མེའི་སྐད་ནི
མེད་ཀན་སོང་། ཡང་སྐྱལ་ཆོག་མང་པོ་ནང་།
ད་ལྤ་བའི་དུས་ཆོག་ཁ་ཅིག་ག་དབུགས་ཕིང་ཅས་སི
སྐད་(aspiration) སྤོར་དེ་མེད་ཀན་སོང་ཀྱག།།
དེ་ནི་དུས་རིང་པའི་ནང་ང་ཀ་ལེ་ག་ལེན་ད་ལྤ་བ་ནང་།
འདས་པའི་དུས་སི་ཕིའ་ཀོལ་ཀན་ནི་སྤྱོན་འཇུག་བའི
སྐད་མེད་ཀན་སོང་དེ། དེ་ནི་དེའི་རྗེ་ན་ཡང
སྐྱལ་ཆོག་ག་སྤྱོན་འཇུག་སྤོར་དེ་མེད་ཀན་སོང་ཀྱག།།
ཞི་ནང་འཕྲོག་པའི་ཀོལ་ཀན་ནི་ཕུ་རིག་གི་སྐད་ནི་ཆ་པིག
འགོར་པ་མང་། ད་རུང་སྤྱོན་མ་ཀོལ་ཀན་ནི་སྤྱོན
འཇུག་བའི་རྗེས་ཅིག་ཅིག་པོ་ལུས་སྤྱེ་ཡོད་ཀྱག།། ༎

present evidence might be, by comparing it cautiously with the *b-* prefix in nominal compounds and the nasal prefix in negation and compounds, we can safely assume, that the *b-* prefix once was a reality in the dialects of Ladakh and Baltistan.

The particular example of the Aryan-Purik prohibition also allows us to draw the following conclusion: in most verbs with a *b-* prefix in the past stem in Old Tibetan, this prefix must have been over-generalised and used for the present stem as well as for the imperative stem. Since the *b-* prefix is incompatible with aspiration, the initial of the imperative stem lost its aspiration. The same happened to a few aspirated present tense forms, while voiced present tense forms became unvoiced, due to the prefix.

After some time, the prefix gradually became silent, but was kept in fixed expressions (such as compounds), commands and the corresponding prohibitions. Then the prefix disappeared from the plain command, but remained for a while in the prohibition before being dropped there as well. As the Aryans of Dah use the Ciktan Purik dialect only as a second language, they might not always have been following the development of the Ciktan dialect proper. For this reason the fossilised *b-* prefix survived up to our days.

གལ་ཏེ་ཉེ་རང་ང་ཉི་རེ་(ཁྱེད་རང་གི)ཕྱུལ་ལ་ཨ་ པི་མི་མེ། སུ་ཞིག་གི་དེ་རྒྱག་ག་འབགག་ཚིག་ནང་ ནམ་པོ་འབིང་ཀན་ནེ་བའི་སྐད་ཀོ་ལ་ཚོར་ན། ནེ་ རང་ཏིཨང་དེ་རྒྱག་གི་བའི་སྐད་ཀོ་ལ་ན་ནེ། འཇུ་འཇུ། ང་འཕྱོག་ཡིག་(e-mail) ཅིག་གལ་(བགལ་) ལ༌..... མཛོད་འཛ་ལེ། ‖ འཇུ་ལེ། ‖

I would be very happy if any one who has heard the use of the *b-* prefix after negation in his or her home dialect or is even still using it him- or herself would contact me by e-mail:

zeis@uni-tuebingen.de

PRONUNCIATION GUIDE (IPA = International Phonological Alphabeth)

γ (IPA)	gh (voiced velar fricative)
ŋ (IPA)	ng (velar nasal)
c	Indian style 'ch', IPA ʧ (non-aspirated alveo-palatal fricative)
ch	Indian style 'chh', IPA ʧʰ (aspirated alveo-palatal fricative)
ñ	ny, IPA ɲ (alveo-palatal nasal)
δ (IPA)	dh (voiced dental fricative)
ž	zh, IPA ʒ (voiced postalveolar fricative)
š	sh, IPA ʃ (unvoiced postalveolar fricative)
ç (IPA)	hy (unvoiced palatal fricative)

ABBREVIATIONS

1. DIALECTS AND INFORMANTS

ACH	Achinathang: Skarma Namthak
ARA	Aranu: Tsering Youdon
BAL	Balti, unspecific
CEM	Cemre: Padma Dohar
CIK-He	Ciktan, (Hermann n.d.)
CT	Classical Tibetan (*choskat*)
DOM	Domkhar: Tsewang Tharchin (a) and Thrinlas Chosphel (b)
DRS	Dras: Dr. Saleem Mir
GARK	Garkoon: Stanzin Angmo
GYA	Gya Sasoma: Tshomo Mingyur
HML	Hameling: Tsering Angmo
HRD	Hardas: Archo Saida
IGU	Igoo: Padma Dorje (through Rincen Dolkar)
LAD	(Central) Ladakhi, unspecific
LEH	Leh town, adjacent villages: Thrinlas Wangmo and various interlocutors
LEH2	Leh, migrant's second generation: Rincen Dolkar
LLV	Francke (1905–41), Khalsi
KHAL	Khalsi, narrator and main interlocutor: *meme* Tondup Tsering
KPL	Khapulu (Read 1934)

2. DICTIONARIES:

| HAM | Hamid 1998 | RAM | Ramsey 1890 |
| JÄK | Jäschke 1881 | SPR | Sprigg 2002 |

REFERENCES

Bailey, Thomas Graham. 1920. *Linguistic studies from the Himalayas. Being studies in the grammar of fifteen Himalayan dialects.* (Asiatic Society monographs, 18.) London: Royal Asiatic Society. Benedict, Paul K. 1972. *Sino-Tibetan: A Conspectus*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bielmeier, Roland. 2004. "Shafer's proto-West Bodish hypothesis and the formation of the Tibetan verb paradigms". In: Anju Saxena (ed.), *Himalayan Languages. Past and present.* (Trends in Linguistics, 149): 395-412.

Francke, August Hermann. 1905–41. *Gšamyulna bšadpaḥi Kesargyi sgruŋs bžugs. A Lower Ladakhi version of the Kesar saga.* (Bibliotheca Indica, work, 168.), Calcutta 1905–1909 (Fasc. 1–4), 1941 (Fasc. 5): Royal Asiatic Society of Bengal. Reprint 1981: *The Epic of Gesar.* Kunzang Tobgyel and Mani Dorje, Vol. 29. Thimphu, Bhutan: Druk Sherig Press. (LLV)

Hamid, Abdul. 1998. *Ladakhi-English-Urdu dictionary.* Leh: Melong (HAM).

Herrmann, Silke. N.d. *Sheldan Lhamo. Erzählung und Dialekt von Purik* [unpublished typoscript].

Jäschke, Heinrich August. 1881. *A Tibetan-English dictionary. With special reference to prevailing dialects. To which is added an English-Tibetan vocabulary.* London. 4th reprint 1992, Delhi: Motilal Banarsidass (JÄK).

Koshal, Sanyukta. 1979. *Ladakhi Grammar.* Delhi etc.: Motilal Banarsidass.

Ramsay, Henry Lushington. 1890. *Western Tibet: A practical dictionary of the language and customs of the districts included in the Ladák wazarat.* Lahore: W. Ball & Co. Government Printers (RAM).

Read, Alfred F.C. 1934. *Balti grammar.* (James G. Forlong Fund, 15.) London: The Royal Asiatic Society.

Shafer, Robert. 1950/51. "Studies in the morphology of Bodic verbs". *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 13.3 (1950): 702-724, 13.4 (1951): 1017-1031.

Shawe, F.B. 1894. "On the relationship between Tibetan orthography and the original pronunciation of the language". *Journal of the Asiatic Society of Bengal* 63: 4-19.

Sprigg, Richard Keith. 2002. *Balti-English English-Balti dictionary*. London, NY: RoutledgeCurzon (SPR).

Zeisler, Bettina. 2004. *Relative Tense and Aspectual Values in Tibetan languages. A Comparative Study*. Berlin etc.: Mouton de Gruyter.